

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת תצוה

אדר

העוצמה שבשתיקה:

שמות פרק כח (לא) ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת: (לב) והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע: (לג) ועשית על שוליו רמני תכלת וארגמן ותולעת שני על שוליו סביב ופעמני זהב בתוכם סביב: (לד) פעמן זהב ורמון פעמן זהב ורמון על שולי המעיל סביב: (לה) והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אל הקדש לפני יקוק ובצאתו ולא ימות: ופרש"י (לג) רימונים, עגולים וחלולים היו כמין רימונים העשויים כביצת תרנגולת: ופעמוני זהב, זגין עם ענבלין שבתוכם: בתוכם סביב, ביניהם סביב בין שני רימונים פעמון אחד דבוק ותלוי בשולי המעיל:

שאלות:

א { הקשה הרמב"ן על פרש"י בשמות פרק כח פסוק לא ולא ידעתי למה עשה הרב הפעמונים לעצמם, פעמון בין שני רימונים, כי אם כן לא היו הרימונים משמשין כלום? ב { ואם לנוי, למה היו עשויים כרימונים חלולים, יעשם כמין תפוחי זהב? ג { ועוד שהיה צריך הכתוב לפרש במה יתלה הפעמונים, ואם יעשה בהם טבעות לתלות בהן? ולכן חולק הרמב"ן ומבאר שהכונה הפעמונים ממש בתוך חלל הרימונים כך שאין כפל וגם ביאור בתוך כפשוטו.

ד { עוד הקשה האלשיך מדוע מדגישה התורה שהפעמונים היו בתוך הרימונים, הרי לפי הסבר חז"ל היו ופרש"י היו הרימונים והפעמונים במספר שוה, ואם כן כמו שכל פעמון עומד בין שני רימונים כך גם כל רימון עומד בין שני פעמונים כפי שנאמר בהמשך הפסוקים "פעמון זהב ורמון פעמון זהב ורמון" ולכן קשה מדוע מודגש דווקא על הפעמונים שהיו בתוך הרימונים?

מצב התקשורת והמדיה בזמננו:

נקדים לומר לצערנו אנו עדים למציאות הטופחת על פנינו שהגולם קם על יוצרו ובגלל התפתחות המדיה והתקשורת כל אירוע וכל מחשבה וכל דיבור עולה על גלי האתר ומתפרסם בקבוצות וביתר כלי התקשורת והמדיה והופך לשיחת היום וכל היום מצלמים כל מיני מצבים שונים של האדם ועובר לפרסום עד שכמעט אין פרטיות וחופש פעולה לאדם כי אינו יודע לאיזה הפתעות הוא צפוי מאחר ויתכן שהוא מוקלט ומתועד בכל פעולותיו ודיבוריו והכל בשם חופש הדיבור, וכך כל חשד וכל דמיון פרוע יכול לעלות לתקשורת וכבר מפורסם בכל העולם, ולזאת נבקל מתפרסמת כל פרשה בטרם נולדה כבר יש את כל הספקולציות על האדם מבלי להביא בחשבון את הנזקים שפועלים בזה לו ולכל משפחתו ולעסקיו ובפרט כשמדובר באישי ציבור ועוד יותר במנהיגי המדינה שאמנם אינם חסינים מפני החוק אך גם הדוברים אינם חושבים ונותנים את הדעת מה הנזקים שנגרמים בעקבות פרסום הדברים לא רק לנידון אלא לכלל העם מתוך הכפשת התדמית שנתפסת בעולם, מה גם שמטרידים באופן שמונעים את המוטיבציה להמשיך לפעול ולצערנו בארצנו אשר למודה מתחים וקשיי קיום לא ניתן להיות שאננים כי חדשים לבקרים, כאשר ענינו רואות שלא פוסקות הפרשיות שעולות יום יום ואין יום שאין קללתו מרובה מחבירו ובפרט במנהיגי ציבור אם יש עניין להוריד אותו הוא ירדף עד תום הדבר זועק לשמים האם זו התנהלות של חברה מתוקנת, הרי אין ספק שיכולים לעשות את החקירה על כל חשדותיה בבת אחת ובאיסור פרסום וחסיון עד אשר יתבררו הדברים אם יש בהן ממש או לא, אולם חופש הדיבור ועל הציבור לדעת עולה על הכל בחשיבות זו השקפת חלק מאנשי דורנו, אולם דעת תורתנו הקדושה ההיפך הגמור כאשר נבאר.

ל"ו או ע"ב פעמונים כנגד מספר סוגי הנגעים לכפר על חטא הלשון:

עוד נקדים הנה מבואר במסכת זבחים דף פח ע"ב מעיל מכפר על לשון הרע מנין? א"ר חנינא יבא דבר שבקול ויכפר על קול הרע. וכן במסכת ערכין דף טז ע"א מעיל מכפר על לשון הרע, אמר הקב"ה יבא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול. עוד מבואר ת"ר מעיל כולו של תכלת היה, שנאמר ויעש את מעיל האפוד כליל תכלת. שוליו כיצד? מביא תכלת וארגמן ותולעת שני שזורין, ועושה אותן כמין רימונים וכו', ומביא שבעים ושנים זגין שבהן שבעים ושנים עינבלין, ותולה בהן שלשים וששה בצד זה ושלשים וששה מצד זה, רבי דוסא אומר משום רבי יהודה שלשים וששה היו, שמונה עשרה מצד זה ושמונה עשרה מצד זה. ופרש"י מסכת זבחים דף פח ע"ב עינבלין, מה שתלוי בתוכן לקשקש ותולה בו אצל הרמון (והוא) פעמון כדכתיב (שמות לט) פעמון ורמון ובתוך הרימונים דקרא לאו בתוך החלל קאמר אלא ביניהם דפעמון אחד בין שני רימונים. וכתבו התוספות מסכת זבחים דף פח ע"ב כמחלוקת כאן כך מחלוקת במראות נגעים, פרי"ת דתלי האי בהאי דמשום דמעיל בא לכפר על לשון הרע וכן נגעים באין על לשון הרע כדאמרינן פרק יש בערכין (ערכין דף טז ע"א). וכ"כ ר"ת בספר הישר. וכ"כ בבבלי הטורים (שמות כ"ח ל"ג) כתב שהיו ע"ב פעמונים, נגד ע"ב מראות נגעים (נגעים פ"א מ"ד), שהרי המעיל בא לכפר על לשון הרע, וצרעת בא בעון לשון הרע. הראת לדעת שהמעיל עשוי כנגד חטאי הלשון.

השתיקה ערכה כפול מדיבור:

עוד נקדים מאמר חז"ל במסכת מגילה דף יח ע"א דרש רבי יהודה איש כפר גבוריא, ואמרי לה איש כפר גבור חיל מאי דכתיב [תהלים ס"ה] לך דמיה תהלה, סמא דכולה משתוקא. כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא מלה בסלע, משתוקא בתרין. והיינו שחז"ל מלמדים אותנו שהשתיקה ערכה כפול מהדיבור והיא תרופה לכל דבר, ולמרות שהאדם חושב כמה שיותר עושה רעש ומדבר מצליח אינו אלא טועה, ואפשר להביא מקור לזה מבגדי כה"ג מהמעיל כדלקמן.

תירוץ האלשיך לרמז שיותר צריך לשתיקה:

ובזה נבוא לתירוץ האלשיך על פי דברי חז"ל שהמעיל רומז אל הפה ומוצאותיו הפעמונים המקשקשים בקולם מהוים איפוא את "הדיבור" שהוא סמל הפה, ואילו הרמון העשוי מחוטי צמר כפי שנאמר "תכלת וארגמן ותולעת שני" מהוה את סמל "השתיקה" שהרי אין דבר יותר שקט מצמר, על כן אמרה תורה "ופעמוני זהב בתוכם סביב" לפי שכאשר הפעמון מקיש על הרמון העשוי מצמר מתמעט הקול ומשתתק עד שכמעט ולא שומעים את קשקוש הפעמון, על כן נאמר להלן

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

שמות לט כה "ויתנו את הפעמונים בתוך הרימונים" ולא להיפך ויתנו את הרימונים בתוך הפעמונים, ללמד שלא הפעמון הוא העיקר אלא דווקא הרמון שגם הפעמון הרומז אל הדיבור עליו להיות בתוך הרמון הרומז אל השתיקה, **וככל שימעית האדם בדיבורו**, וככל שייטיב להטמין את הפעמון בתוך הרמון, ולהצניע את הדיבור בתוך השתיקה **כן ייטב לו עכ"ל**: ביאור הדבר שהמבט של התורה מתייחס יותר לרימון מאשר לפעמון מעין יהלום הנמצא בין אבני חן אחרים בקרבתו מבט האדם מתייחס בעיקר ליהלום מפני חשיבותו ויוקרתו, כך התורה מייחסת את המבט על המעיל שהעיקר הם הרימונים ולא הפעמונים למרות שהן שוין במספר אך בחשיבות עולה הרימון על הפעמון ולכן מציינת שכל פעמון נמצא בין שני רימונים ולא ההיפך לרמז וללמד אותנו שהשתיקה יקרה וחשובה הרבה יותר.

דברי המלבי"ם פיו של המעיל כפול, ובין הרימונים:

עוד הוסיף המלבי"ם שמות רמזי בגדי הקדש וצוה שיהיה שפה לפיו **סביב לא יקרע**, שלא יקרע את פיו לדבר דבר חול, כי ה' הקיף על הדבור שני חומות ושפה סביב לפיו כמ"ש חז"ל, וכ"ש שלא ידבר לה"ר רק **ונשמע קולו בבואו אל הקדש**, שאז ידבר בתורה ובמצות ה' ויקשקש בפעמון, וע"כ באו הפעמונים בתוך הרימונים, **שהרמון יש לו תרי"ג גרעינים, ומצייר התרי"ג מצות** כמ"ש בסי' שירי הנפש שכ"מ שבא שם רימונים בשיר המקודש מורה על התרי"ג, שהקול ראוי שימצא רק בבואו אל הקדש ורק בתוך הרימונים, בתורת ה' ומצותיו, ועז"א שהמעיל מכפר על לה"ר.

מעלת השתיקה:

וכבר אמר התנא בפרקי אבות פרק ג משנה יג רבי עקיבא אומר וכו' סייג לחכמה שתיקה: **וכן מבואר במסכת פסחים דף צח ע"ב** מכאן אמרו חכמים יפה שתיקה לחכמים, קל וחומר לטפשים, שנאמר [משלי יז] אויל מחריש חכם יחשב. **וכן בתוספתא מסכת פסחים פרק ט הלכה ב:** **וכן מבואר במסכת דרך ארץ פרק ו הלכה ד:** **וכן הסיק את המסקנה התנא בפרקי אבות פרק א משנה יז** שמעון בנו אומר **כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה וכו': והוסיף על כך במסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק כב:** שמעון בנו אומר כל ימי גדלתי בבין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה. לחכמים יפה שתיקה קל וחומר לטפשים, **לא חכמה מביא דברים, ולא דברים מביא חכמה**, אלא מעשה. **כל המרבה דברים מביא חטא** שנאמר ברוב דברים לא יחדל פשע (משלי י"ט), ואומר גם אויל מחריש חכם יחשב (שם י"ז כ"ח): **וכן בירושלמי מסכת פסחים פרק ט ה"ט:**

האומנות הגדולה ביותר של האדם בעולם לשתוק:

עוד מבואר במעלת השתיקה במסכת חולין דף פט ע"א אמר רבי אילעא **אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה**, שנאמר **תולה ארץ על בלימה**, רבי אבהו אמר מי שמשים עצמו כמי שאינו, שנאמר [דברים ל"ג] ומתחת זרועות עולם. **אמר רבי יצחק: מאי דכתיב [תהלים נ"ח] האמנם אלם צדק תדברון מישירים תשפטו בני אדם, מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם**, יכול אף לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון. **ופרש"י האמנם אלם אומנות יפה היא האילום**, אבל צדק דהיינו דברי תורה אותו תדברון. **הרי שחז"ל למדו אותנו הפך מוסכמות החברה שאדם חושב כמה שיותר מדבר הוא יותר חברמן ומוצלח, וטעות היא כי ברוב דברים לא יחדל פשע, היות וגורם מחלוקות ושנאה וקנאה ותחרות, וזו אומנות גדולה להצליח להיות שתקן עד כמה שיותר ועי"ז זוכה לחכמה.**

בזכות השתיקה של לוט למרות הזדמנות להרויח ניצול מסדום:

כתב במכתב מאליהו (ח"ג עמוד 132) 131 לאחר שהאריך בגדלותו של לוט שמסר נפשו על החסד ועכ"ז לא היתה זו סיבה להצילו מסדום, ומה שבכ"ז זכה להנצל היה זה דבר השתיקה שנאמר **(בראשית י"ט כ"ט)** **"ויוזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה, ופירש"י, מהו זכירתו של אברהם על לוט, נזכר שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם ושמע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא ולא גלה הדבר שהיה חס עליו, לפיכך חס הקב"ה עליו" ושאל בשם הגרנצ"ף צו"ל הכי דבר פעוט כזה שלא להלשין על דודו שהוא גיסו ורבו למוסרו לרוצחים יחשב למעלה גדולה יותר מכל מסירות נפשו מה שהוכח בסדום? והשיב שכל גדלותו של לוט בחסד לא היתה מדרגתו הקניינית האמתית, ואילו בדבר השתיקה היתה מעלה זו אצלו פנימית קניינית, והוסיף ביאור שמאחר ואצל לוט היתה אהבת הבצע חזקה מאוד ובע"כ נפרד מאברהם, ואילו היה מדבר היה משיג תועלת מפרעה ובכ"ז שתק, דבר שהורה על קנין פנימי אמת הנמצא בו שיכל לדחות את להיטותו לבצע ע"כ נזכרת זכות זו להצילו מסדום."**

בזכות השתיקה של רחל זכה בנה יוסף למלוכה:

מעלת השתיקה של רחל אמנו ע"ה, אמרו (ב"ר פרשה עא ח' ובתנחומא) **"רחל תפסה פלך שתיקה וכו' עוד במדרש רבה (בראשית פרשה פד פסקה י) והנה קמה אלומתי וגם נצבה, היינו שיוסף זכה לגדולה בגלל זכות שתיקותה של רחל, ומפרש המדרש אלומתי" לא כהפשט הפשוט של אלומות תבואה, אלא אילמות" שתיקה. היות שיעקב מסר לה הסימנים היו בידה כל השבע שנים בתקוה שאכן היא תנשא ליעקב, ומבואר באגדת בראשית (פכ"ב) שכל אותן שבע שנים היה יעקב מביטח לרחל עתיד הקב"ה להוציא ממני שנים עשר שבטים וכו' ובתנחומא אמרו שגם ביום האחרון הושיב לבן את רחל באפריזון ככלה לפני חופתה בכדי שלא ירגיש יעקב, וראתה סבלונותיה ביד אחותה ורק לאחר החתונה הוחלפה ולמרות זאת שתקה.**

השתיקה של יוסף:

וכן מצינו אצל בנה יוסף הצדיק מעלתו בשתיקה ונראה אמרו במדרש (ב"ר פצ"ד ג') **"וויגידו לו לאמר עוד יוסף חי, כתב בענף יוסף בשם האלשיך בתהלים ע"ח, שכוונת יוסף במה שלא הודיע לאביו שהוא חי משך כ"ב שנה, היה לבלתי הלשין את אחיו ולבלתי הכזיבם שאמרו לאביהם שמת, עד שיהיו הם המבשרים לאביו שע"כ לא יקצוף עליהם"**, ומצינו שגם לאחר שנתראה אל אביו לאחר הכ"ב שנה גם אז פעל באופן המעולה הזה, שכתב הרמב"ן (בראשית מ"ה כ"ז) **"וידברו אליו את כל דברי יוסף, נראה לי על דרך הפשט שלא הוגד ליעקב כל ימיו כי אחיו מכרו את יוסף וכו' ויוסף במוסרו הטוב לא**

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

רצה להגיד לו" והוא מפורש במכלתא (שמות בשלח אות י"ט), **וביותר כתב דעת זקנים מבעלי התוספות** (בראשית מ"ח א') **"ויאמר ליוסף וכו' ומשמע שלא היה יוסף רגיל אצל יעקב,** כמו שמצינו נמי ויקרא לבנו ליוסף, ושמעתי מפי הרב ר' שמואל ז"ל **הטעם לפי שהיה ירא שישאל לו הענין היאך הורד למצרים** ויגיד לו שמכרוהו אחיו וכו'. **ללמדנו גדולתו של יוסף שהיה מוכן לוותר על קירבת אביו ולקבל יותר מאביו ובלבד שלא יספר את האמת לאביו ויגרם נזק לאחיו.**

בזכות שתיקתו של בנימין זכה שהשכינה בחלקו:

וכן אצל בנה בנימין מבואר במדרש תנחומא (מקץ פרק י) בזמן שמצאו את הגביע וחשדו בבנימין והיה שותק, היו עומדין ומחבטין לבנימין על כתפיו ואומרין לו גנבא ברא דגנבתא ביישתנו כך ביישה אמך את אבינו, ובשביל אותן המכות שהכוהו בכתפיו זכה שתשרה שכינה בין כתפיו, שנאמר (דברים לג) חופף עליו כל היום ובין כתפיו שכן. היינו שבנימין שתק כדי שלא יעלילו על אחיו שהם גנבו, והם הכוהו וגם ביישובו גנב בן גנבה שגם אמך רחל גנבה את התרפים וביישה את אבינו והוא שתק, ובשכר שתיקתו זכה לבית המקדש שיהיה בחלקו.

בזכות השתיקה של תמר יצא ממנה דוד המלך:

עוד מבואר במסכת סוטה דף י"ב א"ר אלעזר לאחר שנמצאו סימניה בא סמאל וריחקו, בא גבריא וקירבן. היינו דכתיב למנצח על יונת אלם רחוקים לדוד מכתם, א"ר יוחנן משעה שנתרחקו סימניה נעשית כיונה אילמת, לדוד מכתם שיצא ממנה דוד שהיה מך ותם לכל. וכתב על כך מרן החיד"א בחומת אנך שכך היה עם אמו של דוד עי"ש. ללמדנו למרות שהיה לה מה לטעון ולהעיד להציל את עצמה בכל זאת עשתה עצמה כאלמת ושתיקה ולכן זכתה לזרע המלוכה.

אזהרת המגיד למרן הב"י:

וכתב במגיד מישרים (פרשת וארא) נאמר לבית יוסף וטרם תוציא הדבר מפיך תראה אם אפשר לך זולתו אל תוציאהו מפיך, וגם אם תהיה מסופק בו אל תוציאהו מפיך, עד שיהיה מבורר לך שאתה מוכרח לאומרו.

מעשה באברך שהחליט לאמץ שתיקה:

אמנם אומנות השתיקה מעלתה גדולה לאין ערוך אך כל שזה בענייני דעלמא ובדברי חולין וק"ו באיסורין, אבל לדבר של קדושה תורה ומצוות וחסד ההפך מעלת הדיבור עולה על השתיקה, לזאת ידע האדם לשלוט על דיבורו ולהיות חכם מתי לדבר ומתי לשתוק, אך לא כמו המעשה שכתב בספר אמרי דניאל מעשה באברך ששמע על גודל מעלת השתיקה וכמה שיש להיזהר בדבור, וקבל על עצמו שלא לדבר כלל, והנה הגיע לביתו לאחר יום של למודים, ואשתו שואלת בשלומו והוא כאלם לא יפתח פיו, ולא מדבר כלל, ושוב האשה אומרת מדוע אינך עונה לדברי, ושואלת אותו שאלות ומבקשת למענה פיו והוא בשלו ואינו עונה כלל וכך עברו כמה ימים והאשה העלובה הזאת בצער גדול, ופנתה לביתו של הגאון ר' שמואל סלנט שהיה רבה של ירושלים הידוע בפקחותו הרבה לשאול בעצתו, והרב אמר לה תקראי לו אלי, וכשהגיע האברך שאל לשלום, ותמה על מה הרב ביקשו לבא אליו, אך הרב אינו עונה לו, כך עברה שעה, ושוב שואל ומבקש לדעת סיבת קריאתו אליו, שוב הרב אינו שם לב אליו כך עברו כמה שעות, עד שאותו אברך פקעה סבלנותו וצעק הגד לי כבוד הרב מה אתה חפץ ממני איני יכול יותר לסבול, ואז הרב השיב לו במתק דבריו, רק מספר שעות הינך כאן ואינך יכול לסבול יותר ופקעה סבלנותך, א"כ תבין מה גרמת לאשתך שאינך עונה לה ולא מסביר לה פנים, לא שם לבך אליה, דע לך שעליך לדבר איתה ולהשיב נפשה, ולא לגרום לה צער כמו שעשית, והאברך הבין הדבר ותיקן המעוות, הרי שודאי חובה גדולה לדעת מתי לדבר ואיך לדבר ומה לדבר ומתי לשתוק והוא מה שאמרו חז"ל שהדבור הוא מבחינת אומנות.

מוסר השכל:

עלה בידנו להשכיל ולהבין שאמנם כוח הדיבור גדול ועצום עד מאוד ובו נשתבח האדם מיתר הנבראים, אך כל זה כאשר משתמש בו לתורה מצוות ומעשים טובים ולפרנסתו, אבל בשאר ענייני האדם השתיקה עולה בכפליים מהדיבור כי ברוב דברים לא יחדל פשע וכל שכן בדיבור האסור ומזיק שמאבד כל חלקה טובה ויכול לחולל חורבן והרס בביתו בחברתו ולכלל, והחכם שמרבה בשתיקה זוכה ומצליח בחיים, ולמרות שנראה לאדם שעלול להפסיד בשתיקתו או ימנע ממנו איזה רווח בגלל הימנעו לדבר, ידע שאינו אלא טועה ובדיוק ההיפך כאשר מדבר מפסיד בגדול ומאבד זכויות רבות, וחופש הדיבור הוא מי ששולט על דיבורו לנצור לשונו כי לאחר שדיבר כבר אינו בשליטתו אלא ההפך, ולמרות שנראה שהשתקן טיפש כבר אמר שלמה המלך החכם מכל אדם בחכמתו ההפך הגמור גם כסיל כי יחריש לחכם יחשב וכל שכן לחכם, וכמו שאמר התנא מנסיון חייו שלא מצא לגוף טוב משתיקה, ואשרי מי שזוכה לבלום פיו כי עליו עומד העולם וזו האומנות הגדולה שמוטלת על האדם בימי חלדו עלי אדמות, ובזה יהיה אהוב למטה ונחמד למעלה להיות רצוי ואהוב לבריות, ויהי רצון שנזכה שלא נחל דברנו ועל ידי נזכה שכלל היוצא מפינו הקב"ה יעשה אמן.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך

בידידות ואהבה
מרדכי מלכא